

Miklosiceva cesta št. 16/1.
Telefon št. 72.

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Račun pri poštn. čekov.
zavodu štey. 11.842.

Inozemske borze
12. decembra:
Curih: Beograd 6.50, Pariz 30.80, London 23.12, Milan 24.95, New-York 572.50
Bukarešta 2.935, Sofija 4.00, Budimpešta 0.08025, Praga 16.76, Dunaj 0.00808, Sofija 10.10, Amsterdam 219, Kopenhagen 101.75, Stockholm 151.
TRST, devize: Beograd 26 do 26.20, Pariz 122.75 do 123.25, London 100.50 do 100.75, New-York 22.95 do 23.05, Dunaj 0.0823 do 0.0128, Bukarešta 11.50 do 12.00
Valute: dinar 25.90 do 26.10, dolar 22.90 do 23, franki 88.50 do 89, austrijske krome 0.0320 do 0.0330.

Ratifikacija gospodarskih konvencij z Avstrijo

Pred ukinjenjem vseh sekvestrov.

Beograd, 12. decembra. Narodna skupščina je danes odobrila štiri konvencije, ki so bile povodom obiska avstrijskega kancelarja Seipla v Beogradu sklenjene dne 24. februarja 1923. med njo in avstrijsko vlado.

POGODBA O SEKVESTRIH.

Prva konvencija se tiče v glavnem sekvestrov ter odreja, da se morajo v roku 15 dni po uveljavljanju konvencije dvigniti vsi sekvestri in druge omejitve nad premoženjem, pravicami ali interesi avstrijskih državljanov v Jugoslaviji in obratno. Vsa ta premoženja in pravice smejo biti od lastnikov prenešana v lastno domovino, ako se to tekom 6 mesecev po uveljavljanju konvencije vladi prijavi. Avstrija je obvezana, da pri tem postopa po režimu, določenem v senžermenski pogodbi. Za izvoz avstrijskih vrednostnih papirjev velja tozadevna avstrijske posebne naredbe, od katerih pa so izzete avstrijske državne obligacije, izstavljene v zlati ali srebrni ali kakoli valuti, ki so po 10. septembru 1919. prešle v jugoslovenske roke. Določbe o ukinjenju sekvestrov ne veljajo za teritorij bivše Srbije in Crne gore, kjer ima država likvidacijsko pravico nad imetjem avstrijskih državljanov. Avstrijske predvojne obligacije, ki se po tej določbi prenesejo v Jugoslavijo so do maksimalne nominalne vrednosti 68 milijonov K oproščene Eigosanja, ki je bilo v Avstriji odrejeno leta 1921., ako njih lastniki ne prebivajo na teritoriju avstrijske republike, odnosno nimajo tam nobenega svojega podjetja in če niso kupili teh obligacij šele po 10. juliju 1920. Jugoslovenska vlada bo v roku 6 mesecev izročila avstrijski vladi seznam obligacij, ki se naj prenesejo v našo državo.

V roku enega leta po uveljavljanju konvencije smejo prenesti državljani obeh držav svoje premoženje v lastno domovino, kamor se stalno preselijo ali imajo že svoj dom, brez posebnih davčnih in kavej. Če položene kaveje se morajo vrniti.

Kjer se je v novih krajih naše države izvršila popolna ali delna likvidacija premoženja ali pravic avstrijskih pripadnikov (fizičnih ali pravnih oseb) in to proti volji interesentov in v nasprotju s št. 267. senžermenske pogodbe, je smatrati, da imajo zainteresirani avstrijski pripadniki pravico do povračila, odnosno do odškodnine. Realizacija te pravice se mora izvršiti pred jugoslovenskimi sodišči.

Abnormitete v denarstvenih organizacijah

Stojimo tik pred razveljavljanjem vseh sekvestrov. Obenem pa se je izvedelo, da je velik del nacionaliziranih zavodov zopet prešel v tuje roke. «Jadranska banka» je, da more naprej voditi ponesrečeno politiko svojih dveh uničevalcev (Kamenarović-Ažman) prodala odlobojuče število delnic nekakega velikega denarnega zavoda drugam. S tem se je podrla cela zgradba in preidejo mnoge velike industrije v nemško večino nazaj. Med drugim tudi pivovarna «Union», koje delnice je «Jadranska banka» istotako prodala tujcem. O tem, kako je ta zavod v tuje roke spravil Železno industrijo, sedaj pa hoče še ostanke v Sloveniji potopiti, smo že poročali. Družba Meini je ostala tudi nemška, ker se je zastopnik «Jadranske banke» dr. Ažman izkazal kot avstrijski «Trenhänder», ki je posodil ime za tujce, da se prevrta državo. Izdajstvo leži na dlani.

Znano je, kako sta gg. Kamenarović in Ažman spravila «Jadransko banko» v tuje roke in kako so pri tem jugoslovenski delničarji izgubili, lahko rečemo, vse. Danes je «Banco Adriatico» iz starega jugoslovenskega zavoda spremenjen v laški nacionalni zavod, ki naj plačila italijanske «trojanske konje» v Jugoslavijo po vzroku zagreške «Save».

Sedaj pa prihaja nova vest z Dunaja, ki je še usodnejša. Gosp. Kamenarović, ki izgleda, da ima ves upravni svet v žepu, je z znanim dr. Ažmanom ponudil opcljo za celo nameravano emisijo «Jadranske banke» neki inozemski tiskar. Gre za tako ogromno vsoto, da bi udeležba tuje tiskarne bila v resnici dominantna. Posledna revizijska komisija iz Avstrije je v to svrhu 7 dni pregledovala zavod, a njeno poročilo je bilo tako neugodno, da je tuji interesent odločil. Moremo pa pričakovati, da se bo ponudba ponovila in to pač z neugodnejšimi pogoji. Tudi za prodajo drugih udeležb na raznih podjetjih se Kamenarović pogaja na lastna pest in na vseh straneh leze tuji vpliv nazaj v naše kraje.

Vse to so velike odgovornosti. Prvi je dal Kamenaroviću in Ažmanu slovo dr. Rybač, ki je bil dolgo let član nadzorstva «Jadranske banke». Kdor je poznal zaledje te ostavke, ta je moral, če bi se prav nič drugega ne izvedelo, zaleteti vsaj — premišljevali. Kajti če tak poznavalec razmer ni mogel več vzdržati soodgovornosti, je to signal, ki bi opozoril tudi najbolj zaupne funkcionarje.

SPORAZUM O DOLGOVIH.

Ta sporazum velja za dolgeve, ki so nastali med jugoslovenskimi in avstrijskimi pripadniki pred 1. marcem 1919. in do uveljavljanja konvencije še niso bili plačani. Izvzete so obveznosti dunajske poštne hranilnice ter iz zavarovalnih pogodb in iz socialnega zavarovanja, za katere se predvideva poseben sporazum.

Za plačilo veljajo sledeče določbe: 1.) za obveznosti, prevzete povodom podpisovanja avstrijskih vojnih posojil (lombardni dolgi), velja relacija 100 aK, to je 100 starih avstrijskih K; 2.) za vse druge obveznosti velja relacija 100 starih avstrijskih K, t. j. 8 Din. Plačila na osnovi delnih obligacij, hipotekarnih listov, delne itd. se imajo izvršiti po kurzu 100 jugoslo. K, t. j. 100 starih K, ako ima dolžnik svoje bivališče v Jugoslaviji ter po kurzu 100 aK, t. j. 100 starih K, ako domicilira v Avstriji. Za državne obligacije veljajo predpisi mirovne pogodbe.

SPORAZUM O BOSANSKI IMOVINI.

Avstrija izroča Jugoslaviji 1. palačo bivšega skupnega finančnega ministrstva, kjer se nahaja sedaj jugoslovensko poslatništvo, 2. 28.000 delnic Steinsbeisove družbe, 3600 delnic Železne industrije v Zenici, 4800 delnic sladkorne tovarne v Usori, 3847 delnic ter 1108 «Genusscheine» železarske industrije v Versu ter 69 kupeov rudnika «Bosnia». Jugoslavija plača Avstriji tekom 60 dni 10 milijonov dinarjev.

PRENOS DELNISKIH DRUŽB.

Obširne določbe vsebuje četrta konvencija, ki se tiče prenosa sedežev delniških družb iz Avstrije v Jugoslavijo. Naša vlada ima pravico zahtevati, da industrijske in transportne delniške družbe, ki imajo glavni obrat v Jugoslaviji, prenesejo svoj sedež iz Avstrije v našo državo. Te pravice se bo Jugoslavija poslužila najdalje do 31. decembra t. l. in to le glede tistih družb, ki so obstojale že na dan 1. novembra 1918. Družbe, ki imajo svoj sedež v Avstriji, glavne obrate pa v obeh državah, se morajo na zahtevo Jugoslavije deliti. Posebni predpisi so dogovorjeni glede obdelanja prenešenih delniških družb.

UVELJAVLJENJE KONVENCIJ.

Konvencije z Avstrijo stopijo takoj v veljavo čim jih po odobritvi v parlamentu podpiše kralj in se objavijo v «Slovenskih Novinah». Avstrija s svoje strani jih je že ratificirala. S tem je to vprašanje definitivno rešeno.

Pred kratkim je ljubljanski bančni sindikat zaprosil, naj se delovanje velikih zavodov ne obravnava v javnosti. To stališče v načelu odobravamo. Seveda, če napadamo gospodinjstvo, katera je bila kupovna k tuji tiskarji, ali more kdo pristati na imuniteto velikih grešnikov? Javno je, da tudi relativno imuniteto uživajo le oni, ki se sami ne bavijo s strankarsko politiko. Nič ni bolj opasno za javno življenje, kakor umešavanje bank v strankarsko politiko. Z vsa odločnostjo jih moramo zavračati nazaj v njihove prave meje. Ne morejo videti, da so le del gospodarske organizacije je naroda, sredstvo, ki se ga poslužujeta država in narod, ne pa odlobojuči činitelj, kateremu bi smele biti podvržene politične odločitve. «Jadranska banka» je pred dvema letoma stopila v strankarski boj. Začela je z veliko novinsko polemiko, objavljala tajne konte in v javnosti razpravljala svoje notranje zadeve.

Dotični boj je obrnila proti demokratu. Mi bi danes lahko vračali milo za drago. V rokah imamo «tajne» konte pod fingiranimi imeni iz leta 1923., pod katerimi gg. Kamenarović in Ažman vršita svoje manipulacije. Izmišljena imena, podpore, in nočemo reči, kaj še. Ukrepke poznamo, kjer je šol in gre za milijone, za katere gosp. Kamenarović nikogar ni vprašal, najmanj pa gospode v upravnem svetu, ki so mu le figuranti. Kupil je tiskarno male vrednosti za pretirano ceno. Izdaja politični dnevnik banke, ki jo obenem organ politične partije. Uradniki banke so redaktorji lista. Banka ima politični oddelek. Banka je politična stranka. Njen list zadnji čas osebno napada, kogar more.

Mi bi prav radi stavili razmere pri «Jadranski banki» z dnevnega reda. A skandalozne prodaje najvažnejših industrij tujcem so javna zadeva.

Tudi ne moremo mirno gledati, da banka izdaja politično-strankarske liste, da si drži svojo stranko, da postavlja in odstavlja vladne funkcije, naraje, skratka, da je kakor strupeni gnoj v našem doslej čisto načelnem strankarskem boju. To izhaja dan in noč. Gg. Kamenarović in dr. Ažman, o kojem je pokojni Alfred Krstelj rekel, da je zli duh in nesreča za Kamenarovića sta moralno odigrala. G. Ažman bi bil zadovoljen advokatiš na deželi. Če bi ga ne bil pobral s ceste gosp. Praprotnik. Škoda, da je to storil. Kombinacija političnega pishopata, kakor je Kamenarović, z značajem, kakor je Ažman, na kmalu velikega zavoda, je ena največjih nesreč, ki je mogla doleteti naše gospodarstvo. Odgovornost bo zadela one.

ki vse to vidi, a se ne upajo napraviti red, da bi bilo s tem takoj rešeno vse ono, kar se še rešiti da.

Politične beležke

«Trgovina na račun izstradanega ljudstva.» Glavno glasilo SLS laže naprej. Mesto da bi se spomnilo ženskih bluz in hlačk, ki jih je za težke dolarje prevzelo prehranbeno ministrstvo dr. Korošča, išče in stika po prehranbeni akciji, ki jo je od septembra do 15. decembra 1922 vodil dr. Žerjav. Zda hoče «Slovenec» iz g. Perića še kaj izvahtiti, a minister socialne politike je bil to pot zelo previden. Najbolj je seveda zanimalo «Slovenca», ali je dr. Žerjav poklonil 6 milijonov dinarjev «Gospodarskemu društvu» v Zagrebu. Kdor pozna razmere in udeležene ljudi, se je moral smejati klerikalnim sumničjem. Dr. Žerjav je takoj odgovoril, da mora biti že tako, da je «Gospodarsko društvo», ki je največja združna organizacija na Hrvatskem in ni demokratski zavod, pač dobavilo koruzo za Hercegovino. In res g. Peleš že izjavlja, da je po njegovem ekspoziciji ga obiskal predsednik «Gospodarskega društva» in potrdil, da je za to vsoto Mostaru dal koruze. S tem je za pametnega človeka stvar opravljena, a «Slovenec» dopisnik je vrtil naprej v ubogega Peleša. Ta pa ga je popolnoma pustil na cedilu. Končno pravi g. Peleš, da je 15 milijonov dinarjev izgubljenih (tj. fond perdu), 30 milijonov pa izposojenih. «Slovenec» modro dostavlja, da je treba to poslednjo dobro prebrati. Pozabil je, da je fond perdu bil dovoljen od ministrskega sveta s posebnim sklepom za znižanje cen v naprej. Da pa je 30 milijonov kreditiranih, je zakrivilo ministrstvo za socialno ravno pomladi 1923, ko je SLS povečevala homogeni režim.

Proti političnim kupčijam na narodni račun. Kakor znano vzdržuje radikalna vlada svojo pozicijo s pomočjo Turkov in Nemcev. To podpora mora drago plačevati. Godi se to v veliki meri na račun najvitalnejših nacionalnih interesov. V vrsto teh kravih kupčij spada afera nemške tiskarne v Mariboru. Nemški nacionalisti nameravajo v Mariboru ustanoviti pod privatno firmo «Helios» svojo posebno tiskarno, v kateri hočejo tiskati nemškopolitikalni list. Kakor se pripoveduje bi se naj s pomočjo te tiskarne oživilo celo staro štajersko gibanje ter podpré event. z izdajanjem novega «Štajerca». Nemški poslanci so od vlade že dobili načelni pristanek za tiskarsko koncesijo in nevarnost je tu, da se v najkrajšem času ustanovi na naši severni granici nemško nacionalna tiskarna. Naravno je, da je ta projekt vzbudil pozornost najširših krogov naše javnosti in da zlasti obmejno prebivalstvo povsem jasno vidi, česar vlada očitno ne vidi: da gre za dobropremišljeno nemško ekspanzivno akcijo naprejerno naravnost proti našim nacionalnim interesom, ki so tam ob granici v prav posebnih meri tudi državni interes. Kakor nam poročajo iz Maribora so se zbrali zastopniki JDS, NSS, SKS, SLS katerim so se pridružili tudi predstavitelji tamkajšnje radikalne organizacije, ter so sklenili opozoriti ministrskega predsednika, trgovskega in notranjega ministra s posebnim memorandumom, da bi vlada s podelitvijo tiskarske koncesije Nemcem zagrešila naravnost nacionalen zločin. Memorandum podaja uvodoma sliko nemškega dranga, ki je v Mariboru si postavlja silen steber svoje ekspanzije. Naše ujedinenje je zrušilo nemške trdnjave. Toda polagoma nemški nacionalci zopet zbirajo svoje moči in skušajo pridobiti zopet tudi nekdanje renegate, da bi z njimi skupaj postavili na naš narodni in državni granici novo predastražo nemškega imperijalizma. Končno izjavlja memorandum: koncesija za nemško tiskarno v Mariboru bi bila provokacija nacionalnega življa, ogrožala bi konsolidacijo prilik ob meji, bila bi nov ključ s katerim se odpirajo vrata nemški irendeti. Nemci imajo svoje tiskarne v Ptuj in Celju, ki več kakor zadostno njihovim stvarnim potrebam. Da hočejo navzile temu ustanoviti še eno tiskarno v Mariboru, v našem obmejnem mestu, to govori več kakor dovolj, kakšnega značaja je ta namera. V popolni solidarnosti zahtevajo slovenske politične stranke od vlade, da odbije vsako prošnjo za novo tiskarno v Mariboru, pa naj bi se pojavila pod katerim koli imenom. — Nedvomno je, da stoji za to zahtevo celokupna naša narodna javnost. Vlada pa naj se v zadnjem trenutku zavé svoje nacionalne odgovornosti, ki postavlja gotove neprekoračljive granice tudi najzagrizenejšemu partizanstvu.

Radikal med seboj. «Radikal» organ g. Stefanovića in njegovih prijateljev objavlja resolucije, ki se sklepajo na shodih te frakcije, katera je, kakor izgleda precej močnejša od «radikalov» «Jadranske banke». Ena teh resolucij veli, da naj se vsakega ekspozenta «Jadranske banke» pretepe. «Iz banke pa potegne ves denar» ter da naj ta zaključek vsak posameznik sporoči svojim sorodnikom v Ameriki. S tem sestankov se istočasno pošiljajo pozdravni brozjavi šefu stranke g. Nikoli Pašću. Če g. Stefanovič ne pozna dr. Ažmana, kdo pa naj ga bolje pozna? — Na shodu v senicah pa je med radikali napadal «Jadransko banko» tudi bivši katoliški poslanec Gralenauer, ki je «čestitil» vodstvu stranke, da je udarilo po Jadranski banki...

Po svefu

— Konflikt med Italijo in Rumunijo. Fašistovski glasilo «Impero» razpravlja o konfliktu, ki je nastal med Italijo in Rumunijo, ker je po koncu vojne rumunska vlada plaširala v Italiji za 200 milijonov lir rumunskih državnih obilgacij, sedaj pa jih noče plačati, ampak zahteva njihovo prolongacijo za 20 let. Lastniki rumunskih obilgacij zahtevajo sedaj od vlade, da konfiscira vse v Italiji se nahajajoče rumunsko imetje, tudi palače poslaništev pri Kvirinalu in Vatikanu.

Prosveča

Ljubljanska drama. Četrtek, 13. «Njus». Izv. Petek, 14. «Mogočni prstan». E.

Ljubljanska opera. Četrtek, 13. «Gospodarski sen». A. Petek, 14. Zaprt.

Narodno gledališče v Mariboru. Četrtek, 13. «Magdalena». C.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

«Njus». Danes bo v ljubljanski drami premiera tragikomedije «Njus» znamenitega ruskega pisatelja Dimova. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, gos. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

Sodišče

Ljubljana, 12. decembra.

OSTUDEN ZLOČIN DENUNCIANSTVA

IZ VOJNIH ČASOV.

Porota se je danes ves dan bavila s ostudno ovadbo, ki jo je sestavil leta 1916. v Zalogu pri Ljubljani službojuči železniški asistent Ivan Zorko, sedaj uradnik v Sisku, proti svojemu postajnačelniku, takratnemu nadrevidentu Rudolfu Jakhlju, ki je bil vsled izmišljenih hudodelstev v nevarnosti za svoje življenje. Zadeva se je obravnavala že leta 1921. pri ljubljanskem delnem sodišču, a je bila takrat izročena višjemu sodišču v Zagrebu, kjer je potem stol sedmice končno odločil, da je za presojo te umazane afere kompetentna edino ljubljanska porota.

Postajenačelniku Rudolfu Jakhlju je bil med vojno pridelen tudi asistent Ivan Zorko iz Slovenske Bistrice. V slovensko uradništvo in tudi ostalo oobse se je medsebojno dobro razumevalo. Čas jim je v službi potekal v napor-nem delu, v prostem času pa so se občasno sbrali v kakih gostilni, kjer so razpravljali o raznih vojnih dogodkih. Prijetne razmere bi ostale neskaljene, da ni prišel med to posteno družbo hudič v osebi Ivana Zorka, ki se je kmalu prišel družiti s tamkaj službojuči Nemci in sklepal prijateljstvo z nemškimi častniki, od katerih je prejel mnogo in živih. Jakhlj mu je to prepovedal, nakar ga je Zorko iz maščevanja ogradil vohunstva, veleizdaje, simpatiziranja s Srbi, da se je nekoč napram njemu izrazil, da bi bilo dobro, če bi kak ruski ujetnik spustil v zrak v Zalogu nagromadeni smodnik in granate itd. Jakhlj je bil najprej prestavljen v Gradec, nato suspendiran in končno izročen vojaškemu sodišču. Njegovo življenje je bilo v smrtni nevarnosti. Vendar pa je bilo sočno postopanje dne 2. julija 1917. ustavljeno, ker so se izkazale obdolžitve kot zlobna izmišljotina. Ovadba je prišla takrat slučajno v roke sedanjemu ljubljanskemu sodnemu svetniku dr. Pavlu Skabernetu, ki je bil takrat vojaški sodnik pri V. armadi. Dr. Skaberne je na današnji obravnavi izpovedal kot prič, da so se mu ježili lasje od groze, ko je bral strahovite obdolžitve. Smatral je Jakhlja za izgnanega, ako je ovadba le kolikšnakoli resnična. Tudi vse ostale priče, po večini takratni Zorkovi kolegi, sedaj vsi železniški uradniki, so izpovedali za obdolženca jako neugodno. Imeli so med vojno vtis, da je Zorko nemčur in kot tak skrajno nevaren.

Porotniki so potrdili vprašanje glede krivde z 8:4, nakar je bil Ivan Zorko obsojen na 5 mesecev težke ječe, v katero se mu vtejejo trimesečni preiskovalni zapor. Zahteva Rudolfa Jakhlja za odškodnino 64.000 kron je bila zavrnjena na civilno pravno pot.

Maribor, 12. decembra.

POHOTNEŽ?

Dne 12. septembra zvečer se je vračala Marija S., delavka na Ploderšnici, dneine domov. Ko je prišla mimo gostilne Julijane Pekarjeve, sta jo povabila dva znanca na kupico vina, med njim 18 letni mesarski pomočnik Bonifaci Bohl. Ko je S. odšla iz gostilne, jo j Bohl v bližini njenega doma vrhol n tla, ji zamašil usta in jo nato posilil. Bohl je po dejanju zbežal z doma in s dalje časa skrival. Oročniki so ga zass čili šele dne 29. septembra v Zg. Cmurc ku in ga izročili potem sodišču. Porotniki so vprašanje posilstva zanikali, ne kar je bil obdolženec oproščen.

PO 12. LETIH ODKRITA POZIGALK!

Popoldne se je vršila v jesenskem s sedanjim preložen razprava proti 44-letni preučiarki Rozii Tropovi iz Obreži. Dne 16

Poziv na podpisovanje delnic Priviligiranega Brodarskega Društva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kraljevska vlada je s svojim odlokom Br. M. S. 26.046/23 z dne 22. avgusta 1923. sprejela predlog g. Ministra za promet, da se ustanovi Priviligirano Brodarsko društvo in da to društvo prevzame tudi državni plovni park. Uvidevajoč značaj brodarstva v naši državi in gospodarske interese, hoče kraljevska vlada postaviti široko podlago za razvoj in okrepitev nacionalnega brodarskega društva, ki bo obsegalo ne samo državne plovne objekte, temveč tudi material in ladje domačih društev in zasebnih brodarskih podjetij. Pozivu kraljevske vlade se je kot prvo odzvalo Prvo Kralj. Srpsko Priviligirano Brodarsko Društvo in je na skupščini svojih delničarjev dne 30. septembra 1923. sklenilo, da izroči svoje ladje in ostale plovne objekte novemu brodarskemu društvu. S tem je zajamčena ustanovitev velikega nacionalnega brodarskega društva, ki se bo imenovalo:

„Priviligirano Brodarsko Društvo Srbov, Hrvatov in Slovencev“. Sedež bo v Beogradu.

Temu novemu društvu bosta država in Srpsko Brodarsko Društvo izročili svoj plovni park, tako da bo brez ladij, ki mu jih bodo izročili zasebni lastniki, imelo takoj v začetku:

26 potniških ladij z 8.431 konjskimi silami

58 tovornih ladij s 25.827 konjskimi silami

551 vlačilcev s 348.241 tonami in ostale plovne potrebščine.

Da se postavi delovanje novega društva na čim solidnejšo podlago, se je vršila ocenitev objektov, ki se izročijo društvu, zelo strogo. Komisija, sestavljena iz zastopnikov Ministrstva za promet in Srpskega Brodarskega Društva, je ugotovila: Da znaša vrednost tega celokupnega plovne parka 30 milijonov dinarjev predvojne vrednosti, kar bi v razmerju vrednosti današnjega dinarja napram predvojnemu odgovarjalo vrednosti nad 450 milijonov. Ta park pa se bo odstopil novemu društvu samo za petkratno predvojno vrednost, to je za 150 milijonov dinarjev, kolikor bo znašal tudi akcijski kapital novega društva.

Ta kapital bo razdeljen:

Na 150.000 delnic, ki se glasijo na ime, vsaka po 1000 Din nominalne vrednosti, t. j. skupaj 150 milijonov dinarjev, kolikor bo znašal akcijski kapital novega društva; delničarji morejo biti le državljani Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Od te društvene glavnice bo obdržala država 51%, t. j. 76.500 delnic v nominalni vrednosti 76.500.000 Din.

Srpsko Brodarsko Društvo bo dobilo za svoj plovni park 11.935.000 v delnicah, a ostanek do 37.500 delnic bodo vplačali srbsko brodarstvo in ostali delničarji.

Za ostanek od 36.000 delnic v nominalni vrednosti 36.000.000 Din se otvori s tem pozivom podpisovanje, katerega se morejo udeležiti vsi državljani Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Delnice se morejo podpisati na več načinov: 1. z gotovino. V tem primeru se položi za vsako akcijo 1000 Din. 2. Z gotovine in obveznicami (in boni) vojne odškodnine. V tem primeru morejo podpisniki, ki vplačajo 1000 do 20.000 Din v gotovini, položiti polovico podpisane vsote v gotovini, polovico pa v obveznicah ali bonih vojne odškodnine; oni, ki vplačajo v gotovini več kot 20.000 Din, morejo vplačati 75% od podpisane vsote v obveznicah in bonih vojne odškodnine, toda se bodo boni sprejemali le do polovice vsote, ki se ne bo vplačala v gotovini.

Obveznice in boni vojne odškodnine se bodo sprejemali pri podpisovanju teh delnic, da bo vsakih 100 Din nominalnih veljalo 30 Din.

Dokler se izvršilne razsodbe glede vojne odškodnine ne zamenjajo z obveznicami ali boni, se bodo sprejemale mesto teh.

Kot primer navajamo, da mora oni, ki hoče podpisati 12 delnic, položiti 6.000 Din v gotovini, a za 6.000 Din obveznic in bonov. Da bi vplačal to zadnjo vsoto, mora položiti v obveznicah 10.000 Din nominalne vrednosti in ravno toliko v bonih. Ako pa nima bonov, bo položil v obveznicah vojne odškodnine 22.000 Din nominalnih. Ali pa n. pr:

Kdor podpiše 40 delnic, plača 19.900 Din v gotovini, a namesto daljnjih 20.100 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 67.000.

Kdor podpiše 50 delnic, plača 20.300 Din v gotovini, a namesto daljnjih 29.700 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 99.000.

Kdor podpiše 60 delnic, plača 20.100 Din v gotovini, a namesto daljnjih 39.900 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 133.000.

Kdor podpiše 70 delnic, plača 22.200 Din v gotovini, a namesto daljnjih 49.800 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 166.000.

Kdor podpiše 80 delnic, plača 20.300 Din v gotovini, a namesto daljnjih 59.700 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 199.000.

Kdor podpiše 81 delnic, plača 20.100 Din v gotovini, a namesto daljnjih 60.900 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 203.000.

Kdor podpiše 84 delnic, plača 21.000 Din v gotovini, a namesto daljnjih 63.000 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 210.000.

Kdor podpiše 100 delnic, plača 25.000 Din v gotovini, a namesto daljnjih 75.000 Din mora položiti v obveznicah in bonih nom. Din 250.000 itd.

Na vseh mestih, kjer se podpisujejo delnice, se podpisnikom na vpogled: Načrt zakona o ustanovitvi tega Brodarskega Društva, ki ga je kraljevska vlada predložila Narodni skupščini in v katerem so navedeni vsi privilegiji, ki so namenjeni temu društvu in ki jamčijo za njegovo najlepšo bodočnost. Ta zakonski načrt vsebuje tudi vsa glavna načela, ki se bodo sprejela v društvena pravila. Od teh privilegij hočemo navesti le nekatere, in sicer: da bo država zajamčila delnicam 7 in pol odst. dividendo in da se bodo te delnice kot vrednostni papirji, zajamčeni po državi, sprejemali kot kavelje pri državnih in samoupravnih nabavah. V te delnice morejo vlagati svoj denar popularne mas, zavarovalna društva in denarni zavodi za svoje rezervne fonde. Država zajamči tudi kapital in obresti za obveznice, ki jih bo moglo društvo izdajati do 50% družbene premične in nepremične imovine. Poleg drugih privilegijev društva za ves čas svojega obstoja ne bo treba plačati nobenih državnih ali občinskih davkov in taks; uživalo bo tudi tarifarne privilegije na državnih železnicah itd.

Izročitev plovni parkov pod tako povoljnimi pogoji, državno jamstvo za izplačilo 7 in pol odstotne dividende, zelo olajšani način vplačevanja delnic, kombiniran z obveznicami in boni vojne odškodnine, najširši privilegiji, ki se dajo društvu, in končno vse ostale koristi, ki se nudijo temu podjetju, zlasti izgled na izreden napredek, bodo gotovo povzročili, da bodo te delnice prvovrstne vrednosti.

Pri tem javnem razpisu omenjenih 36.000 delnic po 1000 Din se objavlja, da mora vsak podpisnik pri podpisu položiti 10% od podpisane vsote, to je 100 Din od vsake podpisane delnice v gotovini, a ostanek od 900 Din v gotovini in v vojni odškodnini se bo moral položiti na poziv Upravnega odbora do 1. julija 1924. Poleg tega se mora pri podpisu položiti za stroške ustanovitve 25 Din v gotovini za vsako delnico.

Rok podpisovanja traja do 20. decembra 1923. in se prične z današnjim dnem.

Delnice se morejo podpisati v Beogradu: Pri Prvem Kraljevskem Srpskem Priviligiranem Brodarskem Društvu, Izvozni Banki, Jadranski Banki in njenih podružnicah, Prometni Banki, Podunavskem Trgovačkem Akcionarskem Društvu, Državni Hipotekarni Banki Kraljevine SHS in vseh njenih podružnicah: v Zagrebu: Pri Jugoslovenski Banki, Pri Hrvatski Stedionici, Srpski Banki, d. d., Hrv. Slav. Zemalji. Hipotekarni Banki in vseh njihovih podružnicah v Kraljevini SHS; v Sarajevu: Pri Srpski Centralni Privredni Banki in Zemaljski Banki za Bosno in Hercegovino in vseh njenih podružnicah v Kraljevini SHS; v Ljubljani: Pri Kranjski Hranilnici in Ljubljanski Kreditni Banki ter vseh njenih podružnicah v Kraljevini SHS; v Splitu: Pri Veresijskem Zavodu in Zadrugi banki; v Novem Sadu: Pri Srpski Zadrugi Banki in njenih podružnicah; v Cetinju: Pri Črnogorski Banki; v Skoplju: Pri Izvozni in Prometni Banki.

Predhodno zborovanje delničarjev bo 28. decembra 1923. ob 10. uri dop. v dvorani Razredne loterije v Beogradu z dnevnim redom, ki je objavljen v „Službenih Novinah“ št. 277 z dne 1. decembra 1923. Na to zborovanje se pozivljejo delničarji, a za legitimacijo jim služijo začasna potrdila o podpisu delnic.

V nadi, da bodo državljani Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pravilno pojмили, kake važnosti je ustanovitev tega društva za okrepitev gospodarske moči našega naroda, jih pozivljemo, da podpišejo čim večje število delnic. S tem si bodo zajamčili ne le stalne in gotove rente, temveč bodo tudi obenem izpolnili veliko dolžnost napram svoji domovini in svojemu narodu.

V Beogradu, dne 30. novembra 1923.

Ustanovitelji:

Ministrstvo za promet Kraljevine SHS.

Kr. Srp. Priviligirano Brodarsko Društvo; Izvozna Banka, Beograd; Beogradska Zadruga, Beograd; Prometna Banka, Beograd; Podunavsko Trgovačko A. D., Beograd; Opšta Privredna Banka, Beograd; Poljoprivredno Društvo, Beograd; Poštansko Čehovska Stedionica, Beograd; Kranjska Hranilnica, Ljubljana; Ljubljanska Kreditna Banka, Ljubljana; Zadruga Banka, Split; Srpska Zadruga Banka, Novi Sad; Črnogorska Banka, Cetinje; Izvozna i Prometna Banka, Skoplje; Aleksandar Parlić, apotekar, Tetovo; Dr. Ant. Pugliesi, javni beležnik, Dubrovnik; Avgust Westen, industrijalec, Celje; Dr. Atanazije Šola, ministar n. r., Sarajevo; inž. Anton Rudek, veleposestnik, Rutnica; Dr. Bogdan Marković, direktor Drž. Hipotekarne Banke, Beograd; brata Borisavljević, trgovca, Priboj; brata Bombolović, trgovca, Prilep; Branko Lačević, predsednik Hrvatske Hipotekarne Banke, Zagreb; brata Marić, industrijalec, Kolašin; Vladimir Matejević, trg. član Uprave Narodne Banke, Beograd; Vlada Marković, direktor Rečnog Saobraćaja, Beograd; Vlada K. Ilić, industrijalec, Beograd; Vlada Marinković, trgovec, Beograd; dr. Vlada Marković, generalni direktor Izvozne Banke, Beograd; Vlakjo Gočeval, trg., Beograd; Vasa T. Kovačević, izvoznik, Sabac; Voja Nestorović, trg., Požarevac; Vojislav Šola, predsednik Srpske Centralne Privredne Banke, Sarajevo; Vladimir Arko, predsednik Trgovske Zbornice, Zagreb; dr. Vladimir Balon-Turković, član Uprave Narodne Banke, Zagreb; Vuko Vuletić, trg., Cetinje; dr. Gedeon Dundžerski, industrijalec in veleposestnik, Srbovan; dr. Gajo Bulat, odvjetnik, Split; Dragomir Radulović, predsednik Beogradske Borze, Beograd; Dimitrije Perović, trg., Beograd; Dragiša Matejić, direktor Eskomptne Banke,

Beograd; Dragotin Hribar, industrijalec, Ljubljana; Dragutin Gjukanović, trg., Beograd; Gjorgje Janković, arhitekt, Beograd; Gjoka Jovanović, direktor Sabačke Izvozne Banke, Sabac; Gjorgje Hadži-Aleksić, trgovec in narodni poslanec, Veles; Gjorgje Velisavljević, generalni direktor Srpske Banke, Zagreb; Zilka Stojiljković, trgovec, Niš; Ziv. P. Taušanović, direktor Banke, Jagodina; Zinke Jovanović, predsednik Brodarskega in Bagerskega Društva v Beogradu in Zemunu; Ignjat J. Bajloni, industrijalec, Beograd; dr. Ivan Slokar, direktor Zadrugne Gospodarske Banke, Ljubljana; Ivan Hribar, bivši pooblašteni ministar, Ljubljana; Jelfo Popović, načelnik ministarstva za promet, Beograd; dr. Jovan Lanošević, odvjetnik, Sombor; dr. Joca Manojlović, odvjetnik, Subotica; Joca Georgijević, industrijalec, Vršac; dr. Juraj Biankini, ministar n. r., Split; Kosta D. Glavinčić, vladni komisar pri Narodni Banki, Beograd; dr. Kosta Popović, odvjetnik, Sombor; dr. K. Radović, zdravnik, Zemun; dr. Karel Triller, odvjetnik, Ljubljana; Luka Šelović, rentje; Luka Milšić, trgovec, Beograd; Lazar Bačić, trgovec, Jasenovac; Lale Zuber, bankir, Cetinje; Lovro Petovar, veleposestnik, Ivanjkeci; Ljuba Stojadinović, predsednik, trgovec in narodni poslanec, V. Gradište; Ljuba Srećković, član Uprave Narodne Banke, Beograd; dr. Milan Radosavljević, načelnik ministarstva trgovine in industrije, Beograd; Miloš Savčić, inž. in narodni poslanec, Beograd; Milorad Zebić, inspektor ministarstva trgovine in industrije, Beograd; Mih. Jovanović, predsednik kasacijskega sodišča, Beograd; Miljutin Stanojević, trgovec, Beograd; Milivoje Popović, trgovec, Beograd; Miha'lo Dragičević, direktor Prometne Banke, Beograd; Milivoje Pavlović, direktor Brodarskega Sindikata kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Beograd;

Milivoje Smiljanić, arhitekt, Beograd; Miloš Kikić, pomoćnik direktora Rečnog Saobraćaja, Beograd; Milan Lujanović in komp., trgovci, Beograd; Mihajlo Lukarević, trgovec, Beograd; Milan Stojadinović, direktor Požarevačke Trgovačke Banke, Požarevac; Mile Kocić, trgovec, Niš; Miljutin Gjuli Sibarić, inž. agronom, trgovec, Niš; Milan Korać, izvoznik, Valjevo; Milan Miljković, predsednik Opštine, predsednik Uprave Odbora Industrijalne Privredne Zadrugne, Zaječar; grof Miroslav Kulmer, predsednik Prve Hrvatske Stedionice, Zagreb; član Uprave Narodne Banke, Zagreb; Milivoje Crnadak, direktor Prve Hrvatske Stedionice, Zagreb; Makso Antić, predsednik Zagrebske Borze in direktor H. H. B., Zagreb; Milan Dobrović, trgovec, Daruvar; dr. Melko Čingrija, odvjetnik, Dubrovnik; Miroslav Lukan, veliki župan v p., Ljubljana; Nikola Nikolić, industrijalec, predsednik Uprave Čačana Stedionice, Čačak; Nikola Gjurčić, trgovec, Pančevo; Nikola Stojkanović, trgovec, predsednik Trgovačkoga Udruženja, Sarajevo; dr. Nikola Subotić, odvjetnik, Šibenik; dr. Niko Zupanić, ministar n. r., Ljubljana; Oskar Weismayer, predsednik Jugoslovenske Banke, Zagreb; Peter Kostić, prof., Prizren; Paja Domanovački, posestnik, Sombor; Pero Stokanović, trgovec, Dol. Tuzla; Radoslav Avramović, pomoćnik ministra Saobraćaja, Beograd; Raša Milošević, predsednik Srpskega Brodarskega Društva, Beograd; Stjepan Karamata, direktor Pod. Trg. A. D., Beograd, in zastopnik generalnega direktorja Srpske Banke, Zagreb; Sava S. Mičić, trgovec in izvoznik, Obrenovac; Spiro Milošević, trgovec in industrijalec, Skoplje; dr. Srećko Perišić, odvjetnik, Sarajevo; Toša Gjurić, trgovec, Beograd; Franjo Vošnjak, veleindustrijalec, Šoštanj; Sukrija Kurtović, direktor Sarajevske Banke, Sarajevo.

Iz stare Ljubljane

Ljubljana leta 1802.

(Konec.)

Tiskarji so bili naslednji: Leopold Eger, Andrej Cassler in Ignacij Alojz pl. Kleinmayer — vsi stanujoči na Trgu, prvi št. 270, druga dva št. 185. Pripominjam, da je Cassler natisnil hišni seznam 1802 in šematizem; pri njem je izšla «Krajska Priloga Sa Leto 1802», 6. in 7. del «Sv. Pisma» (oba leta 1802.) in «Listi inu Evangeliji» 1803.

Leta 1802. so obratovali v Ljubljani štiri **tvornice**. Na Poljanskem predmestju sta bili omenjeni: svilara in tvornica za vrtjarje, v Nunski ulici kantitina. Četrta tvornica je bila last Zige Zoisa; izdelovala je izza leta 1793. jako lepo in trpežne fajence polporcelanaste posode in majolike (Hoff, l. c., 142—148).

Število **trgovcev** — 36 —, katerih prodajalne so se vrstile večinoma na Trgu, priča o živahni trgovini tedanje Ljubljane. Francoski častnik, opisujoč Ljubljano leta 1800., hvali njene prebivalce, da so pripravljeni. Zlasti je videti to na Trgu, ki se zvezan z dolgo in široko, obenem najlepšo cesto. Ob njej stanujejo najodličnejši trgovci in drugi bogati zasebniki v hišah treh do štirih nadstropij. Tukaj najdete blaga vseh vrst, lepo simetrično in z velikim okusom izloženega; tukaj vam je lahko dobili produkte iz Italije, Levante in Nemčije kar na kupu («Jutro», 1923, 20). — Mnogo prtenine se je pridelovalo in izdelovalo doma, kar svedoči 7 ljubljanskih **tkalcev**. O njihovi obrti sedaj ni tu sledu. Z njimi vred so izgubili hrbarji, iglarji, suknarji, kocarji, kositarji l. dr.

Med 7 **stikarji**, navedenimi v šematizmu 1802, je najznamenitejši Ivan Potočnik, ki je stanoval v Detelovi hiši v Avguštinarski (sedaj Franciškanjski) ulici.

Nedvomen znak, da so se prednamerili pravdali, je 21 zapriseženih **odvetnikov**.

Med hišnimi posestniki sta bila dva **zdravnika**. Poleg njih in 8 ranocelcev so skrbeli ljubljancem leta 1802. za zdravje še 3 mestni fiziki doktorji zdravilstva, do katerih so se izza ukaza mestnega magistrata z dne 9. svečana 1802. obračali ubožci za brezplačno zdravljenje: dr. Brdnik (Werdnig), stanujoč v tedajsem poštnem poslopju, za glavno župo sv. Nikolaja in za Poljane, dr. Pfandl (v mestnem spitalu) za župo sv. Jakoba, za Trnovo in Krakovo in dr. Jevnikar (v dr. Repežiča hiši) za župo Mariškega oznanjenja in za Šentpetersko predmestje. Pravkar omenjeni doktorji so bili hkrati

stanovski fiziki z drjem Bernardom Kogelom vred; načelovalci jim je zdravstveni svetnik in protomedik dr. Anton Jelovešek. Okrožni fizik je bil učitelj ranocelstva, anatomije in porodništva dr. Vincenc Kern, okrožni ranocelec pa Franc Melcer.

Kakšne **šole** je imela Ljubljana l. 1802? V šematizmu so navedene naslednje: Licej z rektorjem in študijskim prisedstvom (6 prisednikov), bogoslovje (3 profesorji), medicinskoranocelski studij (dva profesorja), modroslovje (3 profesorji), gimnazij s prefektom in 8 gimnazijskih učiteljev, študijska knjižnica s knjižničarjem in pisarjem, osnovna leta 1791., normalna (ravnatelj s 6 učitelji, 1 katehetom in 1 pomožnim učiteljem), uršulinska dekliška šola (zunanja s 6 učiteljicami, notranja s 3), predmestna šola pri Sv. Petru (1 učitelj, 1 katehet, ki je bil hkrati Schillingov beneficijant); s to šolo je bila združena obrtna šola (1 učiteljica). Trnovske trivijalke, ustanovljene leta 1787., šematizem ne omenja.

Poleg gorl omenjene študijske knjižnice je vabila učenjake v svoje krasno slikane prostore v semenišču knjižnica, ki so jo ustanovili leta 1701. Skof Ziga Kristof Herberstein, stolni prošt dr. Ivan K. Prešeren in stolni dekan dr. Ivan Anton Dolničar (Izv. Muz. dr., 1900, 78). Jako bogato zasebno knjižnico je imel Ziga Zois.

Ljubljanski mladini je bila dana prilika pridružit se francosčini in plesu. Prvo je predaval javni učitelj Franc Chaurag, stanovski plesni učitelj pa je bil Franc Jožef Payenz.

V šolah je bilo leta 1802. zaposlenih 9 **duhovnikov**. Koliko jih je bilo sicer v Ljubljani? Nadškof, namestni škof, 11 korarjev (s prostom, stolnim dekanom in stolnim župnikom vred), 5 duhovnikov, zaposlenih v nadškofiji, 17 škofskih kapelanov in beneficijant, 5 duhovnikov pri Sv. Petru, 9 pri Sv. Jakobu, 3 pri uršulinkah, po eden v Trnovem in v Križevnikih, skupaj 49. — V treh ljubljanskih moških samostanih je živelo 38 **menihov**, in sicer: franciskanov 11 patrov in 7 fratrov, kapucinov 7 patrov in 5 fratrov, usmiljenih bratov 2 mašnika, 1 ranocelec, 1 gospodar in po 3 lekarnarji in pobirači. Uršulinski samostan je štel 24 **nun**, med njimi 9 učiteljic.

Dr. Bernard Kogel je stanoval v svoji hiši v Zlati Luknji št. 296, ne v Judovski ulici št. 298 («Jutro» št. 274). V poglavju «Kapucinski predmestje» spada popravek o Bačarjevi hiši, ki je bila porušena leta 1905. (Izv. Muz. dr., 1905, 172), ne pa leta 1805.

Tudi o **uradih**, s katerimi je bila osrečena Ljubljana leta 1802., bi bilo treba kaj povedati. Ker sem uverjen, da bi njihov natančni izkaz, ki bi ga mogel posneti iz šematizma, ne zanimal širjih krogov, pripominjam le, da je bila najvišja politična oblast v deželi deželno glavarstvo; poleg drugih upravnih uradov mu je bilo podrejeno ljubljansko okrožno glavarstvo. Plemstvu je sodilo deželno sodišče (Landrecht). Tudi krvavo sodišče (Bannrecht) je bilo tu. Deželni stanovi, gola senca nekdanjih, so imeli urad svojih pooblaščenec (ständisch verordnete Stelle). Za čete, nastanjene v Ljubljani, so poslovali vojaški uradi. Pribiti treba, da so skoro v vseh uradih na prvih mestih sedeli plemenitaši; za nje je cvetela tedaj pšenica.

Kako so uspevala ljubljanska **društva**? Accademia operosorum — «rožca lepa: operosa» — redniva leta 1781., je ležala zamorjena. Po nadejtem začetku so se razšli njeni člani, ne da bi se bili lotili skupnega prosvetnega dela. Ugasnilo je Društvo za kmetijstvo in koristne umetnosti na Kranjskem, osnovano leta 1767., potem, ko mu je bila vlada zaplenila večino imetja in mu odtegnila podporo.

Cvetelo pa je Filharmonično društvo, ki je slavilo leta 1802. stoletnico obstoja. Tedaj je štel 122 članov, med njimi najodličnejšo gospodo, 23 duhovnikov in cvet meščanstva. Društveni orkester je imel 25 godbenikov in kor, v katerem so peli in igrali tudi nekateri stolni kanoniki. Kolik je bil društveni razvoj, kaže dejstvo, da so filharmoniki vprizorili z velikim uspehom na božični praznik leta 1801. Haydnovo «Vstajenje» v reduti, kamor so privrle poslušalci od blizu in daleč (Dr. E. Bock. Die Filh. Ges., 11, 12). Streliško društvo je zabavalo svoje člane s strelišnimi vajami in s plesi na strelišču za Gradom. S tem društvom v zvezi sta bili dve organizaciji, ki sta vzbujali in opisovali dobi pozornost: meščanska peškaška grenadirška divizija in meščanska lovška četa. Obe sta bili vojaško urejeni z majorjem in častniki na čelu; grenadirška divizija, štejoča dve stotnjici, je imela celo svojega vojnega kapelana. Leta 1802. je opravljal to častno službo stolni pridigar Salvin pl. Kleinmayer; pozneje je bil kapelan meščanskih grenadirjev Valentin Vodnik. Vlada jim je dovolila puške. Z njimi in z bridkimi sabljami naj bi branili domovino, kadar bi bila ogrožena. Radovednost ljubljancem se je pasla na njihovih uniformah. Grenadirji so se postavljali pri procesijah sv. Rešnjega Telesa in pri drugih slavnostnih nastopih v višnjevih suknjah, bellem telovniku in belih hlačah, v čizmah

z zelenimi trakovi in v visokih medvedjih kapah (Mitt. d. Mus.-Ver., VI, 1, 63). Lovci so nosili bele hlače in zelene suknje, klobuke širokokrajne in lovske meče. Njihovi častniki so se pokrivali z jurijčki (Sturmhut), odličeni s čepitimi perjem; ponašali so se z zlatimi naramnicami, prav takimi epoleti in s sabljami krivljenkami (lb. 82). Obe udruženji sta imeli vsaka svojo godbo in svojo zastavo. Kakor je bilo že omenjeno, so se vezali grenadirji na vrta usmiljenih bratov; zbirališe pred raznimi nastopi jim je bilo na Sentjakobskem trgu. Iz članarje in drugih prispevkov so podpirali obolele člane, njihove vdove in sirote; postrezali so s hrano in piščo vojakom, potujočim skozi Ljubljano; tudi o požarih so prihajali na pomoč.

Leta 1802. je bila Ljubljana imovita. Vojne homatije so ji v mnogem oziru škodile, a žile, ki je dovajala blagostanje, niso podvezale. Ljubljano je redil in bogatil živahen kupčijski promet, vrveč iz dolin krajov po Savi v njeno krilo in od tod po suhem na Benetke in Tirolsko.

V narodnem oziru je tiščala Ljubljana tuja mora. «Lublanfili Noviz» že drugo leto ni bilo več na svetlo in tudi nobena upanja ni bilo, da bi zopet oživele. Edini list, ki je izhajal v Ljubljani vsak torek

in petek leta 1802., je bila Kleinmayerjeva suhoparna «Laibacher Zeitung». V gledališču se je šopirila nemščina in italijansčina. Pod Zoisovim vplivom se je katerikrat nenadoma oglasila z odra slovenska pesem in celo slovenska igra «Županova Micika» je prišla na vrsto. Toda leta 1802. nisem mogel zaslediti nobene vesti o kakih slovenskih predstavah. Kotzebuov «Servus Petelinček» v Vodnikovem prevodu je bil vprizorjen leta 1803. Šole so bile trdo nemške, takisto uradi. Le kak razglas ali ukaz deželnega glavarstva, ki ga je prevel Blaž Kumerdej ali Valentin Vodnik, je izšel v slovenskem jeziku. Sloveščina je bila skoro popolnoma izključena iz javnega življenja. Vdani so ji bili poleg redkih meščanov predmestni ljudje in služinčad. Z nemščino in latinščino vred se je oglašala v ljubljanskih cerkvah. Slovenska pa je bila narodna pesem, ki je pogostoma prekinjala nočno tiho v zelenem Krakovem, dol in Spodnjih Poljanah in pri znamenju na «Porštatu».

Četita zavednih, slovstveno delavnih mož: Zois, Vodnik, Kopitar, Kumerdej, Ravnikar, Golmajer, Debevec, Skrinjar... je netila ogenj navdušenja za narodni jezik. Svitalo se je. Se malo let in tega krožka je zaoril glas: Ilirija vstani!

Brinje

hrvaško, istrsko in italijansko, se dobi pri
I. Knez
v Ljubljani,
Gospodstvena cesta št. 6.

Specijalna izdelovalnica
klubskih in salonskih garnitur, pisarniških fotelov, žimnic in afrik modrocev v zalogi in po naročilu.

Stalna zaloga
zime in afrika na drobno in debelo po konkurenčnih cenah!
R. Sever

Ljubljana
Gospodstvena cesta 6
Zahvalajte prospektu!

7. Državna razredna loterija.

Prvo žrebanje
3. in 4. januarja 1924.

5 premij
100.000 srečk
50.000 dobitkov

Absolutna sigurnost
in državna garancija

Tekom petih mesecev bo
25 milijonov in 650.000 dinarjev
izžrebanih in v gotovini
izplačanih

brez kakršnegakoli odbitka.

Največji mogoči dobitok z ene srečke je
1 milijon 500.000 dinarjev.

Daljnji dobitki po:

Din 500.000, 400.000, 300.000, 150.000,
140.000, 120.000, 2 po 100.000, 80.000,
70.000, 60.000 itd. itd.

Cena srečkam za vsako žrebanje:

Cela srečka	Pol srečke	Četrtna srečke
Din 80-	Din 40-	Din 20-

Seznam izžrebanih srečk takoj po vsakem žrebanju!

Hitra, točna in strokovna postrežba!

Naročila iz vse države naj se pošiljajo na
Pooblaščen glavno kolekturo Državne
razredne loterije

Medjunarodna banka d. d.
(oddelek razredne loterije)

ZAGREB, Gajeva ulica 8
(Poštni predal 122).

Šivalne stroje EXCELLA

s desetletnim jamstvom

najfinejši izdelek
kupite najceneje
pri trdki

Za božič
in Novo leto
10% popusta

J. GOREC

Palača Ljubljanske kreditne banke
LJUBLJANA.

6198

Razstava

okusnih božičnih predmetov za dame in
gospode Aleksandrova cesta 3, I nadstr.

nad trgovino Kette ves dan
otvorjena do 9. ure zvečer.

Jugoslovansko
importno in
eksportno
podjetje
ING.

RUDOLF PEČLIN.

Stroji za veslo industrijo,
lesno in kovinsko; poljedelski
stroji in orodja; lokomobile
in motorji; vseh vrst
stikalnice; električni
selezi za stavbe in kon-
strukcijske vrste. Tovarna
poljedelskih strojev, livarna
za železo in kovine F. Farič
izdeluje vse predmete iz li-
tega železa v vsaki množici
in velikosti točno po mode-
lih, arhitektura in med in
kovic se vsako potrebo.

MARIBOR
Trubarjeva ul. 4.
Telefon interurban 82.

Stavbenik
Rud. Ročak
v Trbovljah
izvaja vse stavbne
dela. 288

Colarič-Faleskini:
dolenjska
žametna črnina

Kerinovo: belo vino
iz Gadove peči

lastni pridelek, prvovrstno vino
priznanih vinogradnikov se toči
od srede 12. t. m. dalje
v gostilni

P. Košak
prej Ferline, Krekov trg.

Specialiteta: letošnji „burgundec“

Specialiteta: letošnji „burgundec“

Poslovodja

lesne stroke
dobrovpeljan v vsej državi, želi
premeniti mesto iz 6619
Beograda v Slovenijo.

Cenjene ponudbe na podružnico
„Jutra“, Celje, pod „Poslovodja“.

Na mesečne obroke

ROIFA
NAJBOLSI
PISALNI STROJ BREZ
BARVNEGA TRAKA!

L. Baraga
LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 6., prvo nadstr., desno.

Bičevniki!

Navadni, gladki, politirani in pleteni.
Edina tvornica v Jugoslaviji, ki izdeluje bičevnike
iz pravega koprivovega lesa. 6384
V najkrajšem času bodeva montirala naj-
modernejšo stroje, da bodeva lahko postregla
cenj. odjemalce v vsaki množici po najnižjih cenah.

Prva jugoslovanska tvornica bičevnikov
Ogrin & Peric
Laverca pri Ljubljani

Prazna soba

za malo skladišče pisarniškega materijala
se išče.

Ponudbe pod „Svetla soba“ na ALOMA
COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg 3. 6326

Zimske suknje

priporoča po zelo ugodnih cenah
Oblačilna industrija A. Kunc
Ljubljana, Gosposka cesta št. 7.

Zahvala.

Vsem, ki so našo nepozabno mamo, odnosno
staro mamo, sestro in teto, gospo

Josipino Božič, roj. Filipič
državnega gozdarja vdovo

spremili k zadnjemu počitku ter ustno ali pismeno
izrazili sočutje, izrekamo najiskrenejšo zahvalo.

V Petrovčah, dne 12. decembra 1923.

6618 Obitelji: Božič, Štajer-Supan, Vrščaj, Wudler.

Restavracija (velik lokal)
v Zagrebu, zelo dobro ideoča,
na najbolji prometnem pro-
storu mesta
se proda

z vsem inventarjem. Zem-
ljiškokupni ugovor na 9 let.
ponudbe in vprasanja je
poslati pod „Za-1019“ na
Publitas d. d., oglasni
zavod, Z. greb, Gunduličeva
6248 ulica 11.

„NARCISSUS“ To-
var-
na papirnate robe Za-
greb, Nova cesta 79.
Ofriramo pozadine za
kolečarje, dnevnoblo-
ke: slovenske, hrvat-
ske in v celoti po brez-
konkurenčnih tvorničkih
cena. 6178